

BRUKS- ANVISNINGEN

NR 38 – AUGUSTI 2019

Medlemsblad från Åkers Hembygdsförening

www.akershembygd.se

Läs även: **Ordförande har ordet** Historien om Åker-Länna hembygdsförening del 2 **Åkers fattigstuga**

Succé för årets Museets dag
Rekordmånga besökare kom till Bruket

Årets Museets dag blev succé

Museets Dag den 2 juni blev välbesökt och väldigt trevlig! Cirka 500 besökare kom, fyra gånger fler än förra året, även om inte riktigt alla hittade in i museet.

Vi hade en del nyheter som verkar ha dragit:

Utställningen om **Harry Lindblad**, lokal fotograf under sex decennier, och visning av ett urval av de 6000 inskanade bilderna.

Snickeriutställningen i muséets bottenvåning där mycket kommer från brukets modellsnickeri.

Två smeder som smidde, sålde klädeskrokar och eldade med skänkt kol från Galltorpsmilan. Museets föremål såsom ässja, släggor, smedhattar, städ, tänger med mera kom här till användning.

Utställning om Brobyholmsprojektet där besökarna kunde få svar på alla sina frågor av företagets representant **Lisa Dufva**.

Samt, inte minst, veteranbilarna! Vi hade räknat med 15 åk, men 28 kom! De blev ett festligt och mycket uppskattat inslag i vårt ordinarie fordonssortiment med plogar, brandsläckningsvagnar, kolar, ryssjor och begravningskärra.

Vad berodde då årets succé på? Kan-

ske 20 års idogt arbete av många frivilliga Åkersbor med att bygga upp museet? De nya utställningarna? Korv-Bengan? Smederna? Veteranbilarna? Gratisfika? Blixtbesöket av Karl IX? En något mer aktiv marknadsföring? Det var säkert en blandning av allt, så ett stort tack till alla som bidrog!

Men vi skänker också en tacksamhetens tanke till **Holger Hjelm**, som uppbyggde såväl fastigheter som kringmiljö och lät oss disponera museibyggnaden.

Vi tackar även Mälarum Fastigheter som i Holgers anda fortsätter att vårda vår värdefulla bruksmiljö.

Hur ska vi då dra lika mycket folk eller fler nästa år? Vi verkar ha hittat ett bra koncept som vi kan bygga vidare på. Generellt tror vi mycket på att locka familjer med barn och ungdomar med olika inslag. Och Gustav Vasa-spelet har lovat att komma tillbaka!

Vill du vara med? Välkommen med dina idéer via mail till undertecknad eller kom till Uppföljningsmötet i oktober i höst då planeringen börjar.

För Hembygdsföreningens styrelse

Nils Danielsson

nilscdson@gmail.com

Bruksanvisningens redaktionsråd består av Sten Hellgren, Tomas Larsson och Pelle Johansson.

Layout och design görs av Per Hellgren; perhellgren@hotmail.com.

Omslagsbild: Museets dag, 2 juni. En påtagligt nöjd Knut Knudsen lutar sig försiktigt mot Inta och Imants Fonzovs Florida Green-lackade Austin Healey 3000 från år 1961. Foto: Lars Holmberg.

Se fler bilder på www.akershembygd.se

Hänt i Åker

Besökarna flockades i Bruksarkivets utställningslokal för att se på arkivmaterial ur Länna bruks äldre arkiv.

FOTO: CHRISTER STÅHL

Sven-Arne Ardell står redo att veva in luft i ässjan där smeden Kent Sejboldt snart ska passa på att hamra medan järnet är varmt.

FOTO: LARS HOLMBERG

Glatt samspråk uppstod då många träffades på Museets dag. Här har de roligt minsann. Från vänster stående: Britt Friskytt och Annelie Eklund.

Sittande: Göran Oscarsson, Roger Eklund och Knut Knudsen närmast i bild.

FOTO: LARS HOLMBERG

Ögonblick i Åker

Pressbyrån 1982. Den 27 maj 1982 bestämde sig Harry Lindblad för att det var dags att föreviga Pressbyrån som då låg mellan gamla och nya tågstationen. I kön står bland annat Bert Olsson och en kexchoklad kostade 3.25 kr. Billiga kioskdeckare fanns också i ett ställ vid luckan. Fotot är taget ur Harry Lindblads arkiv.

Var med och berika Bruksanvisningen!

Har du bilder och texter om Åker som kan vara intressanta för andra? Skicka gärna in dem och dela med er!

Bruksanvisningens redaktionsråd består av:

Sten Hellgren; sten.hellgren@gmail.com

Tomas Larsson; tomas.lommartorp@outlook.com

Pelle Johansson; pelle.johansson@hotmail.se

Wow!

Vilken vår och sommar vi har haft hittills med våra evenemang. Midsommarfirandet som besöktes av 600 personer (oberoende räknare), Museets dag med dryga 500, Valborg 200, cykelutflykterna 60 och Länna-utställningen 200, så totalt runt 1600 personer. Fantastiskt! Tack alla besökare och medlemmar som gör det möjligt.

Det är lätt att vara positiv i medvind, men varför får man inte vara det (utan att slå sig på bröstet).

Några frågor som rör samhällsbilden oroar naturligtvis också. Förr hade vi en lokal tidning som hette Strengnäs Tidning, den var verkligen lokal för kommunen. I dag är cirka två sidor av 25 om Strängnäs. Den heter ändå Strengnäs Tidning. Förmodligen begriper jag inte medievärlden, den kan vara svårare än svårast att förstå. Men att det var bättre förr kanske inte alltid stämmer. Eller?

Många saker går ändå att påverka, om man vill. Politiker och tjänstemän talar ofta utåt om hur fint Åker är, men visar ytterst sällan detta genom handling. Några saker har hänt utan att gå in på vad och det är mycket positivt. Gott nog tycker många. Jag förstår naturligtvis att man jobbar sig ut från centrum till ytterområdena, så länge pengarna räcker. Tyvärr speglar samhällets utveckling kommunhusets och politikernas syn på Åker.

Tomtmark finns för ett stort bostadsbyggande, om man vill. Det som ska byggas vid Brobyholm är privat. Hur många bostäder har byggts här på en tjugoårsperiod?

Om det blir som "berörda bestämmande" vill byggas en ny ishall vid Larslunda. Tro då

inte att vi i Åker fortsättningsvis får behålla den äldsta hallen i kommunen. Vår hall är dock den mest välskötta. Dessa idéer kommer inifrån maktens centrum vilket är mer än en ryktesspridning.

Sorry, hade inte tänkt gå in i denna debatt men kunde inte låta bli. Ibland kan det också vara vår roll som hembygdsförening.

Fortfarande har vi sommar och sol att glädjas åt även i lilla Åker.

Ha en skön fortsättning under sensommaren. Titta gärna in på vår hemsida för att vara uppdaterad, som det så fint heter. ■

Artilleriofficeren Birger Rietz tjänstgöring vid Åkers Styckebruk 1898-1904

Major Birger Rietz skrev 1936 en bok med titeln ***En gammal Wendists anteckningar och minnen***. Här har Pehr Bengtsson gjort ett mycket kort utdrag från denna bok.

Med Wendist avser Rietz en person som tjänstgjort huvuddelen av sin tid vid Wendes Artilleriregemente i Skåne. Är du intresserad att läsa om andra av hans minnen finns boken hos Stockholms stadsbibliotek, därmed går den också att beställa till biblioteket i Åker.

”**Den 15 februari** 1898 blev jag kommanderad såsom arméns och flottans kontrollofficer vid Ankarsrums bruk i Kalmar län och Åkers Styckebruk i Södermanlands län. Det blev ett nytt arbetsfält, som intresserade mig mycket. Till en början – vid jämförelse med garnisonstjänsten – var det ju ett himmelrike att få en självständig befattning.

Jag kom att stanna på denna befattning under sex år. Under 1902–1904 var jag även förordnad som besiktningsofficer vid Olofströms bruk i Blekinge. Vid Ankarsrum och Åker tillverkades endast tackjärnsprojektiler, vid Olofström 7 cm. pressade stålhylsor. ...

Min kommendering som kontrollofficer med åtföljande förmåner, extra arvode jämte fri bostad o. dyl., medförde för mig möjlighet att bilda eget hem. Jag förlovade mig med fröken **Lala Rappe** på våren 1898. Hon var enda dotter till dåvarande överkontrollören i Kristianstads län, kammarherre **Adolf Rappe** och hans avlidna maka, född **Elisabeth Berling**.

Jag hade som kontrollofficer rät-

tighet att bosätta mig antingen på Ankarsrum eller på Åker med ett biträde, en sergeant, på det bruk, där jag icke vistades själv, med inspektionsskyldighet därstädes minst en gång i månaden. Det blev givetvis livlig diskussion om, var det blivande hemmet skulle ordnas, icke blott mellan min fästmö och mig, utan även med resp. bruk. Min företrädare, **baron Rehbinder**, hade bott på Åkers Styckebruk, som bland annat lockade med närheten till Stockholm. Då det blev bestämt att välja Ankarsrum, blev disponenten på Åker icke vidare belåten med valet. ...

Arbetet gick sin gilla gång med stora beställningar för armén och flottan både på Ankarsrum och Åker, där jag som biträde erhölet sergeant Loy vid Norrlands artilleriregemente, dit han tagit transport från Wendes regemente, så vi voro gamla kamrater och vänner. Disponent och chef på Ankarsrum var brukspatron **Baltzar de Maré** och för Åkers Styckebruk disponent **A. Wrang**. Båda blevo mina vänner.

— — — — —

Birger Rietz
från Svensk
Porträttgal-
leri. VII:c
Arméns
officerare. ►

Nils Birger Emanuel Rietz.

F. i Näsund, Krist. län, 1865^{28/8}. Underlöjtn. vid Vendes art.-reg. 86; löjtn. 91; *kaptän* 1901; kontroll-off. vid Ankarsrums bruk o. Åkers styckebruk 98—04.

På Åkers Styckebruk, vilket ägdes av grevinnan **Augusta Posse**, född Hägerflycht, gift med förre statsministern **Arvid Posse**, residerade disponent A. Wrang såsom chef i sin trevliga och gästfria disponentvilla. Corps de logiet stod för det mesta obebott, enär greveparet Posse mestadels vistades å Taxinge-Näsby. Dock hände det någon gång, att de besökte Åkers Styckebruk. Jag var då ofta deras gäst. Greve Arvid, som jag träffade i min barndom på Dufeke, och om vilken jag berättat i början av dessa mina anteckningar, hade blivit mycket gammal. När vi första gången träffades på Åker, var han nära 80 år gammal. Hans intresse var uteslutande att få sig ett parti whist efter middagen. Om politik talade han aldrig mer än en gång, då sade han endast till mig: "Bry dig aldrig om politik" – ett råd, som jag ärligt har följt. Sin frände, min fosterfar, hade han nästan glömt bort, endast en gång yttrade han: "**Walter Berg von Linde**, ja, han gick bort tidigt".

Men ändå var det något visst med den gamle, som minde om den tid, då han var Sveriges mäktigaste man.

Vid ett tillfälle, när jag var på Åkers Styckebruk, kommo bröderna **Erik Gustaf** och **Filip August Boström**, den förre statsminister, den senare landshövding i Södermanlands län, på ett kortare besök hos greve Arvid Posse, som då vistades där. De önskade bese bruket,

och då greve Posse icke själv orkade följa med dem, bad han mig taga hand om statsministern och disponent Wrang och landshövdingen och visa dem, vad bruket kunde bjuda på.

Som ett exempel på statsminister Boströms vakenhet och förmåga att lägga allt på minnet, även småsaker, för vilka, tycker man, ett av viktigare spörsmål strängt upptaget statsministerhuvud icke skulle hava något intresse, erinrar jag mig en liten episod från denna bruksvisning. Vi kommo in i mitt besiktningssrum, där jag just hade en leverans till armén av 6 cm. granater. Excellensen sade då, när jag i korthet omtalade besiktningens allmänna gång: "Den kalibern har icke flottan". "Jo, ers excellens" svarade jag. "Nej löjtnant", svarade han, "ty jag kommer direkt ifrån ett besök ombord på ett av flottans fartyg och där tog jag reda på de olika kalibrarna inom flottan, och 6 cm, fanns icke". Besynnerligt, tänkte jag, men gudskelov, innan vi hunnit bli osams, kom jag att tänka på, att vid flottan kallades samma kaliber 57 mm. Ja, då var excellensen genast med, men han undrade mycket över de olika benämningarna, varom jag tyvärr inte kunde lämna upplysningar.

Sedan åto vi en trevlig lunch hos greven och grevinnan Posse, men icke förty, var excellensen fortfarande intresserad av denna lilla bagatell."

Sammanställt av Pehr Bengtsson

Var låg Åkers första fattigstuga?

I förra numret av Bruksanvisningen berättade Christer Ståhl med flera författare om Åkers äldreboenden genom historien. Nu går Ståhl vidare och berättar om placeringen av Åkers första fattigstuga.

Under arbetet med utställningen *Från Jagbacken till Riagården*, ställdes vi inför frågan om var den första fattigstugan i Åker låg. Traditionellt brukar en sådan ligga i anslutning till kyrkan, men så tycks det ej varit fallet i Åkers socken.

Sockenstämmoprotokollen m.m. från Åkers socken ger en fingervisning om var den första fattigstugan kan ha varit belägen.

Vid sockenstämman den 21 december 1702 ”påminde biskopen (**Johannes Bilberg**) sockenmännen att det skulle köras timber till en fattigstuga som Kunglig. Stadgan pålägger.”

Vid sockenstämman den 1 mars 1704 framfördes ”att fattigstuga skulle byggias mena sochenmännerna enhälleligen med en mundt .. att de fattiga saka sitt tillhåldt uti soldatz stugor wilka fara bättre aff att någon boor uti dem ähnelliest att de stå öde...”

Därefter är det, i de protokoll som

finns bevarade, tyst runt frågan om fattigstuga. Kanhända föll sockenmännens förslag i god jord. Många soldattorp stod vid denna tid öde på grund av **Karl XII:s** krig. Protokoll finns fram till 1717 och därefter från 1729.

Först vid stämman den 29 september 1730 tas fattigstugan upp igen. Denna gång genom en fråga från den nyutnämnde biskopen **Daniel Lundius**. ”frågades om här woro någon fattigstuga? Svar Ja.” I de efterföljande protokollen behandlas ärenden som berör fattigstugan mer frekvent.

Av ovanstående drar vi slutsatsen att det bör ha byggts en fattigstuga under perioden 1718 till 1728. Karl XII:s krig slutade ju 1718 och därefter var nog soldaterna mer hemma.

I lantmäteriets kartarkiv finns en ”Geometrisk Concept Charta” upprättad 1738 över en del av Ärja bys ägor. På denna karta finns en stuga markerat och

Efter idogt sökande i diverse historiska handlingar har Christer Ståhl lyckats lokalisera den troligaste platsen för Åkers första fattigstuga. FOTO: HARRY LINDBLAD.

en text som anger fattigstuga. Den ligger vid vägkorset på Lida gårde där landsvägen till Strängnäs vek av från vägen mellan Ärja och Åker. I samband med ett storskift 1762 omnämns denna plats som "Hopen eller fattistuetomten".

Ur sockenstämmoprotokoll den 31 maj 1772 går att läsa:

"Prästerskapet gaf sokenmännen tillkänna, att fattigstugan nu mera wore så kall att ingen redning förslog till nödvändig värmesärhållande om wintrarna för de fattiga hwilket prästerskapet förmente till en stor del, härröra af stugans elaka belägenhet det som på ingen sida hade skyd, utan låg för alla wäder och föreslog fördenskull att stugan ej allenst borde ansenligen repareras utan ock flyttas utom gjärdet på något tjenligt ställe på löten."

En ny fattigstuga byggdes och stod färdig 1775. Den gamla fattigstugan såldes till en soldat.

I protokollet från sockenstämman den 20 augusti 1820, då plogning av den allmänna landsvägen på vintern skulle fördelas mellan de olika ploglagen, kan man läsa följande.

"Ifrån Spånga gata till så kallade gamla fattigstufvan, eller där Strengnäs-vägen vidtager, plogas af Spånga Ribby och Täby **Jan Jansson** i Spånga blir snöfogde i detta ploglag."

"Från gamla Fattigstufvan till Skogqvarns mosse hållas plogningen af Skrähäll, Ärja, Biholm och Skogqvarn. No 2 i Ärja holler snöfogde."

Fortsatt sökande i olika handlingar pågår. Vi törs dock med väldigt stor säkerhet påstå att platsen där den första fattigstugan i Åker låg, är idag motorväg.

Christer Ståhl

För mer om fattig- och äldrevård i Åker läs: **Från Jagbacken till Riagården** i förra numret av **Bruksanvisningen** (nr 37).

Artiklarna bygger på underlag från protokoll, årsberättelser, ekonomiska rapporter med mera som siste ordföranden, **Erik Heikman**, vid något tillfälle lämnade över till **Bertil Andersson**. För några år sedan återfanns handlingarna bland nuvarande hembygdsförenings material. Därutöver har två artiklar om föreningen presenterade i Södermanlands hembygdsförbunds årsbok *Sörmlandsbygden* 1931 respektive 1932 samt en artikel i nuvarande förenings jubileumsskrift *Från Magasin till Museum* från 2011 legat till grund för arbetet.

Historien om Åkers och Länna hembygdsförening

Del 2

Som den tredje hembygdsföreningen i Södermanland bildades Åkers och Länna hembygdsförening 1928. Efter en lite osäker start följde sedan många år med omfattande verksamhet, men från slutet av 1950-talet kom föreningen att föra en alltmer tynande tillvaro och efter att inte haft någon verksamhet i tjugo år lades den ned 1978. Bara åtta år senare, 1986, startade vår nuvarande hembygdsförening. Pehr Bengtsson fortsätter berätta historien om gamla Åkers och Länna hembygdsförening i detta och några kommande nummer.

Text: Pehr Bengtsson

Inledning

I den första artikeln beskrevs hur föreningen startade och de första trevande åren, men också om diskussionerna att skaffa ett medlemsblad. Denna gång handlar det om föreningens tankar kring hembygdsmuseum i Åker och Länna samt om Ärja kyrkoruin som blev ett viktigt och återkommande tema för föreningen. Vid Ärja kyrkoruin kom föreningens sista arrangemang att genomföras.

Sockenmuseum

Ur ett "Protokoll fört vid ordinarie sammanträde med Åkers och Länna hembygdsförening den 9 november 1928" framgår att föreningen vill skapa ett sockenmuseum och man beslutar att "till Åkers kyrkostämma ingå med anhållan att helt eller delvis få disponera den nuvarande kyrkvaktmästarebostaden för inrättande av ett sockenmuseum." Vid nästa sammanträde i mars 1929 kan ordförande **Zetterquist** meddela att föreningens anhållan bifallits. Nu anges byggnaden som "förutvarande kyrkvaktmästarbostaden". Zetterquist var inte bara ordförande i hembygdsföreningen, han var också pastor i Åkers församling, vilket säkert underlättade beslutet.

Ännu tog det dock några år innan ett hembygdsmuseum fanns, men nu började man samla föremål. I styrelseberät-

telsen för 1930 finner vi att medlemmar har skänkt 110 föremål till museet. Under året inköps även två stycken träbesman från **Herr Johansson** på Lida till en kostnad av två kronor. Följande år skänktes och köptes ytterligare föremål.

I oktober 1932 beslutar man att sommaren 1933 skulle föreningen "taga itu med iordningställande av hembygds-museet i Åker sedan nu föreningen av kommunalfullmäktige fått full dispositionsrätt ...". På grund av ekonomin skulle endast de absolut nödvändigaste arbetena utföras. Byggmästare **Petterson** skulle få i uppdrag att undersöka syllstockarna "och i samråd med ryttmästare **v. Stockenström** avhjälpa de mest påfallande bristerna".

Planen var att ett museum även skulle skapas i Länna. Vid årsmötet i mars 1932 meddelades att "... ägaren till Grindstugan vid Söderlänna ställt i utsikt att nämnda stuga skall kunna upplåtas till lokal för föreningens inom Länna hopbragta samlingar". I oktober 1932 verkar saken kommit i annan dager, en ny framställan skall nu göras till statsrådet **v. Stockenström** "om förvärv eller disposition av stugan i Merlänna...". Ett år senare hade man fortfarande inte funnit någon lösning varför det i styrelseprotokoll ges uppgift till fru **Elsa von**

Stockenström att undersöka om Vretstugan i Söderlänna kan användas som museibyggnad. Något mer om försöken att få till ett museum i Länna står inte att finna i protokollen, varför vi får anta att Länna aldrig fick något museum.

I Åker däremot blir till slut den gamla sockenstugan föreningens museum. Trots de reparationer som sker så var stugan tydligen i rätt dåligt skick, för i protokoll från februari 1938 framgår att man skall skriva till kommunalfullmäktige i Åker om stöd till reparationer. I förslag till skrivelse säger man bl. a. att ”Hembygdsföreningen erhöll för några år sedan rätt att i byggnaden inhysa sina samlingar, men huset befinner sig i ett så dåligt skick att det tar en grundlig/större (?) reparation för att inte alldeles gå till spillo. Det vore beklagligt om den gamla sockenstugan, som byggdes 1765 och från 1815 inrymde församlingens första fasta folkskola ... finge förfalla.”

Nu blev det nog inte så mycket med renoveringen, andra världskriget kom emellan och militären övertog byggnaden. I 1939-1940 års Styrelseberättelse framgår att ”Föreningens samlingar i sockenstugan ha under året måst förvaras nedplockade emedan museilokalen använts som förrådsrum för militära ändamål.” Vid årsmötet i maj 1941 togs ärendet dock upp igen och styrelsen fick i uppdrag att ta upp frågan om renover-

ingen med kommunala myndigheter. Vad resultatet blev går inte att utläsa av föreningens protokoll, men vid ett möte på Krutbruksmässen 1944 är lokalfrågan åter aktuell. Nu är tanken att anordna en hembygdsgård för föreningens aktiviteter men även att flytta samlingarna dit. ”Herrar **Öhrner**, **Mörk** och **Algot Petersson** utsågs att handhava frågan och söka föra den vidare”.

Av hembygdsgården blev det inget, främst var det nog ekonomiska resurser om satt stopp för idén, så i april 1950 återkommer styrelsen till frågan om sockenstuga och beslutar ”att rusta upp sockenstugan så gått det låter sig göras fram i juli månad. Att samtidigt härmed försöka bringa ordning i museiinventarierna.” I samma protokoll tas även följande beslut att ”ta upp en principdiskussion med bruksägaren **von Seth** om att få Solberga avsatt som hembygdsgård.” Även önskemålet om en hembygdsgård levde således vidare.

Hur föremålen visades är inte möjligt att se av handlingarna. Om de ens var registrerade finns heller inga handlingar som visar, men av vad som sägs ovan i protokollet från 1950 så var det vid denna tidpunkt ingen ordning bland museiföremålen. I ett styrelseprotokoll från 1950 framgår att Folkskollärare **Jeppson** önskar ”få låna hembygdsföreningens tillhöriga museiföremål till åskådnings-

Denna kista kommer från Åker-Länna hembygdsförenings samlingar. Den anses vara en kista för kyrksilver och finns uppställd i vårt nuvarande museum. Kistan är en av ganska få föremål som vi har från den gamla föreningen.

FOTO: PEHR BENGTTSSON

materiel i skolan.” Begäran tillstyrks men någon kontroll på föremålen har föreningen inte för i paragrafen efter Jeppsons står: ”Beslöts att befintliga museiföremål skulle ordnas och registreras.”

Ärja kyrkoruin och midsommarfirande

Ärja kyrkoruin kom att under lång tid betyda mycket för föreningen. Det hela tog sin början vid årsmötet i mars 1932 när ”Föreningen beslöt att i sommar igångsätta konserveringen av Ärja kyrkoruin samt att av egna medel bidra

till densamma med ett maximibelopp av 300 kr.”

Det blev ett omfattande arbete där sten och grusmassor som fyllt ruinens skepp och sakristia skulle avlägsnas. 1919-1920 hade prosten **A. Flentzberg** i Mariefred utfört grävningar som tog fram murarna, dessa tog dock med åren stor skada av vatten och frostsprängningar och nu behövdes både en utgrävning och förstärkning av murarna.

Midsommargudstjänst med barndop vid Ärja kyrkoruin med kyrkoherde Milton Rammer och kantor Boman.

FOTO: CARL A. ERICSON (CALLEGRAFEN)

Det var därför mycket som behövde grävas bort och sållas, varefter murarna skulle förstärkas och gräs sås. Teglet som behövdes till murarna skänktes av "herrskalet v. Stockenström". I övrigt var inte restaureringen av Ärja kyrkoruin något ideellt arbete av föreningens medlemmar utan de som arbetade med restaureringen hade en dagsersättning

om 5 kr vilket var ungefär en dagslön för en industriarbetare. Totalt betalade föreningen ut 520 kr och 85 öre för åtgärderna på Ärja kyrkoruin enligt kassarapporten. Från revisionsberättelsen och kassaboken för 1932 ser vi att föreningen fick 200 kr från Riksantikvarieämbetet som stöd till restaureringen.

Under arbetet vid Ärja kyrkoruin hittades tre silvermynt från 1300-talet, ett fyrkantigt kopparmynt och en s.k. kippling från 1624. Originalen lämnades till Riksarkivet och föreningen erhöll som tack kopior av mynten att visa upp på sitt museum. Är det någon som vet var dessa myntkopior finns i dag?

Årsmötet 1932 beslutade att arrangera en midsommarfest och man skulle försöka få konsumtionsföreningens styrelse att delta som medarrangör. Några handlingar om styrker att det blev något av detta finns inte, det nämns till exempel inget i styrelseberättelsen för året. I stället blev förmodligen midsommardagen 1935 första gången som föreningen kallade till friluftsgudstjänst och hembygdsfestvid Ärja kyrkoruin. Midsommarfesten återkommer sedan årligen, men under krigsåren på 1940-talet verkar det som att "Ärjadagen" upphört för 1948 diskuterades "möjligheten att återuppliva högmäsofirande på midsom-

mardagen i Ärja kyrkoruin. Beslöts att diskutera saken med kyrkoherde **Rammer.**" Av bevarade verifikationer kan vi se att det blev firande vid Ärja 1948 och midsommarfirandet fortsatte i alla fall fram till 1958. Det året finns de sista verifikationerna från midsommarfirandet vid Ärja, en utbetalning från församlingen till hembygdsföreningen om 23,50 kr. Man delade nämligen på kollekten och hade så gjort i alla år.

Föreningen fortsatte efter restaureringen att sköta om kyrkoruinen och området däromkring, det framgår av ett styrelseprotokoll från 1950 vars paragraf 6 lyder "Beslöts att företa den sedvanliga vårstädningen å Ärja kyrkoruin". ■

Nästa nummer DEL 3:

Om Valborgsfiranden med facklor, Gunnar Öhrners cykelutflykter, filmvisningar i Folkets hus och föreläsningar om gamla kartor i Åker.

Missat nummer av Bruksanvisningen?

Ingen fara. Nu ligger samtliga nummer av vår medlemsskrift ute på hemsidan i form av PDF-filer att ladda hem gratis. Gå bara in på **www.akershembygd.se** och klicka under fliken "Vår historia" och välj vilket nummer du vill av *Bruksanvisningen*.

Bruksnotiser

Gömt, glömt eller bara udda

Det är namnet på höstens temautställning på Bruksarkivet. Att kanoner, avloppsrör, plogar och valsar tillhör de stora produkterna känner vi alla till. Men vad har man gjort mer? På temautställningen visar vi ritningar, beställningar med mera på sådant du kanske inte trodde fanns, eller i alla fall inte hade tillverkats här.

- Har bruket tillverkat ostpressar?
- Har galgar i gjutjärn tillverkats här?
- Vem beställde en hundskål i gjutjärn?

Detta och mycket mer får du svar på. Välkommen den 7 augusti, 12 oktober eller den 9 november mellan kl 12.00 och 15.00.

Pehr Bengtsson

Är du intresserad av vårt museum och har några timmar över?

Då är du välkommen i gänget som värd på museet. Under augusti och september träffas vi två gånger för lite fördjupning om museet och sedan en träff i vår innan museet öppnar för säsongen.

Som värd möter du besökaren, visa tillrätta och svarar på enklare frågor. Att vara värd en dag innebär ungefär fyra timmars arbete inklusive förberedelser och avslutning. Hur mycket tid du vill och kan lägga ned är upp till dig. Vårdarna arbetar alltid två och två.

Kom och lyssna, om du efter träffarna i höst känner att uppgiften som värd inte passar dig är det bara att stiga av. Det finns inga måsten!

Första gången vi träffas är den 27 augusti klockan 18.00.

Har du frågor eller vill anmäla dig
 kontaktar du någon av följande:
 Pehr Bengtsson, 070-589 53 04
 eller per e-post: ps.bengtsson@telia.com
 Sten Hellgren, 072-229 73 17
 eller per e-post: sten.hellgren@gmail.com

